

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1937 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av viss indelt personal vid armén.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1937 dagtecknad proposition nr 158, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att indelt personal vid armén, som varit inkallad till s. k. ständig tjänstgöring och kvarstått i sådan tjänstgöring efter den 31 december 1934, må, oavsett arten av det arbete den indelte haft att under tjänstgöringen förrätta, kunna tillerkännas pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, därest för kungörelsens tillämpning eljest gällande förutsättningar äro för handen.

Beträffande motiveringen för nämnda förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Föredragande *departementschefen* har till åberopade statsrådsprotokollet anfört i huvudsak följande:

Departementschefen funne för sin del starka skäl tala för att indelta soldater, som under längre tid och intill mer framskriden ålder varit inkallade till s. k. ständig tjänstgöring och härigenom kommit att — utom ramen för dem såsom indelta åliggande tjänstgöring — i mer avsevärd omfattning utföra arbete för statens räkning, erhöle särskild pension av statsmedel utöver underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa.

Frågan om beredande av pension åt nyss avsedda indelta hade kommit i förändrat läge, sedan riksdagen senast haft att pröva framställningar om pension åt viss sådan personal. Under det att beviljande av pension tidigare förutsatt riksdagens beslut i varje särskilt fall, gällde numera under riksdagens medverkan år 1934 tillkomna generella pensionsbestämmelser för arbetare i statens tjänst, vilka bestämmelser syntes vara utan vidare tillämpliga å åtminstone vissa till ständig tjänstgöring inkallade indelta. Sålunda hade de i ärendet hörda ämbetsverken — arméförvaltningens civila departement, statskontoret och statens pensionsanstalt — förutsatt, att sådana indelta soldater, som varit inkallade till ständig tjänstgöring och därvid ansåges hava utfört arbetsuppgifter, vilka eljest fullgjordes av civil personal i förmans- eller arbetaranställning, kunde, därest de uppfyllde stadgade villkor i avseende å tjänstetidens längd och omfattning m. m., komma i åtnjutande av pension enligt de år 1934 utfärdade pensionerings-

föreskrifterna för arbetare i statens tjänst, därvid i regel syntes ifrågakomma tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst men i några enstaka fall även tillämpning av tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443). Annan till ständig tjänstgöring inkallad indelt personal än nyss nämnts hade däremot av ämbetsverken icke ansetts hänförlig till sådana arbetare i statens tjänst, som kunde erhålla pension enligt berörda pensionsbestämmelser, och enligt arméförvaltningens civila departements i ärendet intagna ståndpunkt borde icke heller särskild åtgärd ifrågakomma för beredande av pension åt sådan personal. Sakligt sett syntes emellertid tillräckliga skäl icke föreligga att låta den olika arten av de göromål, med vilka de till ständig tjänstgöring inkallade indelta varit sysselsatta, bliva utslagsgivande för frågan, huruvida den indelte finge komma i åtnjutande av pension eller ej. På grund härav och då även skäl av praktisk natur talade mot sådan åtskillnad i pensionshänseende mellan olika kategorier indelt personal, som av arméförvaltningens civila departement ifrågasatts, förordade departementschefen, att åtgärd vidtoges för möjliggörande av att även sådana indelta, för vilka enligt ämbetsverkens förmenande de år 1934 beslutade pensionsbestämmelserna icke utan vidare vore gällande, skulle kunna komma i åtnjutande av pension. Beträffande formen härför förutsatte departementschefen, att bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) skulle kunna tillämpas å samtliga kategorier indelta, som här avsåges.

För erhållande av pension komme vid tillämpning av bestämmelserna i nämnda kungörelse att erfordras dels att vederbörande indelte antingen vid entledigandet uppnått en levnadsålder av sextio år eller ock före nämnda ålder blivit till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte eller till följd av nedfatt arbetsförmåga oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åvilande arbetsuppgifter, dels ock att han vid den tidpunkt, då han uppnådde sextio års ålder eller av nyss angiven anledning dessförinnan entledigades, under en tid av sammanlagt minst femton år efter fyllda tjuguetta år innehåft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Pensionsbeloppet komme att alltefter tjänstårens antal variera mellan 540 och 1 008 kronor för år, dock att, om särskilda skäl därtill föranledde, pension kunde bestämmas till lägre belopp samt att pension i regel ej borde överstiga två tredjedelar av den avlöning, vederbörande under de sista fem åren av anställningstiden i medeltal uppburit från sin anställning i statens tjänst.

Såvitt av den i ärendet verkställda utredningen kunde bedömas syntes omkring 20 av 178 vid tiden för utredningens verkställande till ständig tjänstgöring inkallade indelta i händelse av bifall till vad departementschefen nyss förordat vid avgång bliva omedelbart berättigade till pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (av dessa kunde möjligen 2 erhålla pension enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare). Ytterligare omkring 30 indelta syntes, därest de bibehölles i tjänstgöring till 60 års ålder, bliva berättigade till pension enligt omförmälda kungörelse. Av övriga nu ifrågavarande indelta syntes omkring 30 kunna åberopa och ytterligare en del soldater, innan de avginge, komma att uppnå 15 års ständig tjänstgöring men likväl icke bliva berättigade till pension vid tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934, enär en del av tjänstetiden infölle efter det vederbörande uppnått 60 års ålder. Departementschefen ansåge för sin del,

att frågor om pension åt nyss åsyftade anställningshavare borde prövas av Kungl. Maj:t i varje uppkommande fall för sig och att, därest pension med hänsyn till föreliggande omständigheter funnes böra tillerkännas dylik anställningshavare, frågan härom borde bliva föremål för riksdagens övervägande i varje särskilt fall. Vid bedömande av dessa ärenden syntes även skälig hänsyn kunna tagas till behovet av understöd.

I enlighet med principerna vid tillämpning av kungörelsen den 7 december 1934 syntes från pension, som enligt denna kungörelse kunde komma att utgå till indelt personal, avdrag icke böra ske med beloppet av den indelte tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa. Fog syntes emellertid förefinnas för att vid beräkning av tjänstår enligt kungörelsen avdrag för tid, motsvarande av vederbörande i egenskap av indelt fullgjorda repetitionsövningar, i den mån sådan tid läte sig beräkna.

De av departementschefen sålunda ifrågasatta bestämmelserna rörande tillämpning å vissa indelta av kungörelsen den 7 december 1934 syntes böra få avse även sådana indelta, som avgått efter kungörelsens ikraftträdande den 1 januari 1935 men före bestämmelsernas utfärdande. Möjligen uppkommande frågor om pension åt tidigare avgången indelt, som här åsyftades, syntes böra prövas i särskild ordning.

I likhet med departementschefen finner utskottet starka skäl tala för att ifrågavarande indelta personal vid armén erhåller särskild pension av statsmedel utöver underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa. Emot de pensioneringsgrunder, som föreslagits att gälla i förevarande avseende, har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet ansluter sig ock till den av departementschefen uttalade uppfattningen, att frågor om pension i ovanberörda fall av övergångsnatur böra underställas riksdagens prövning.

Utskottet.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 12 april 1937.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Ehrnberg*, *Ström* i Lidköping*, *Bjurström**, *Berling*, *Nilsson* i Mölndal, *Swartling**, *Danielsson* och *Bodin* i Visby;

från a n d r a kammaren: herrar *Holmgren*, *Paulsen**, *Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman**, *Gustavson* i Västerås*, *Osberg*, *Svedman** och *Frankenberg*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.